

ČERVEN 2019

OBSAH

- O čem se psalo v červnu 2019
- Slavná výročí
- K přečtení
- K poslechu
- Vzestupy a pády
- Aktuality

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

červen je měsíc, ve kterém slavíme Den rovnosti žen a mužů. Tento den nám připomíná dlouhou a stále nedokončenou cestu za emancipací a rovností žen. Červnový newsletter je proto věnován právě této cestě, která nám ukazuje nejen pokrok, jehož ženy ve svém boji za rovnoprávnost dosáhly, ale i bitvy, které nás na tomto poli pořád čekají.

S přáním podnětného čtení

Tým NKC – gender a věda

Za lékařským výzkumem stojí více žen než kdy jindy

Podle [výzkumné rešerše](#) článků publikovaných v nejvýznamnějších lékařských časopisech je více žen než kdy jindy autorkami lékařských studií. Počet autorek v USA se za posledních 10 let zvýšil o 4 % - číslo povzbuzující, leč nevelké. Nicméně, počet žen uvedených ve studiích na posledním místě – nejprestižnější pozice autorství označující profesní senioritu a vedení – vzrostl během té samé doby o 8 %. Tento nárůst je podstatný zejména proto, že vyšší genderová rozmanitost v lékařském výzkumu prokazatelně přináší více inovací a vědeckých poznatků. To potvrzuje i aktuální výzkum „[Inovátorky a inovace](#)“, který ukázal, že vynálezky v lékařských vědách se výrazně více zaměřují na ženy a zdravotní problémy žen, jako jsou srdeční choroby, rakovina prsu a autoimunitní nemoci.

Předsudky vůči samičím laboratorním zvířatům kazí vědecký výzkum

Genderová diskriminace ve vědě neovlivňuje pouze vědkyně, nýbrž i výsledky výzkumu prováděného na zvířatech. Tak zní [závěr bádání](#) docentky Rebecky Shansky, jenž potvrzuje, že drtivá většina používaných zvířat v lékařských výzkumech jsou samci. Důvodem „vykázání“ samic z laboratoří je domněnka, že hormony jako estrogen jsou rušivým elementem výsledků experimentu. Původ této hypotézy se datuje do 19. století a i přesto, že byla úspěšně [vyvrácena](#), ve vědě stále přetrvává. Jejím důsledkem je ve srovnání s muži daleko menší míra znalostí o ženské biologii a zdraví, ale i vyšší míra nepříznivých vedlejších účinků léčiv na ženy, způsobená absencí samic při klinickém testování léků. Nezbyvá než se ptát, jak moc nám ve skutečnosti záleží na zdraví žen, když se výzkum desítky let soustředí jen na jednu polovinu populace.

Nizozemská univerzita vyhlásila speciální náborový program pro ženy

Eindhoven University of Technology má v následujících letech v plánu přijmout až 150 vědkyň a akademiček na juniorní i seniorské pozice. Nový program se snaží řešit nízké zastoupení žen i proto, že se v žebříčcích hodnocení rovnosti žen a mužů pravidelně umísťuje na spodních příčkách. Na profesorských pozicích je zde totiž pouze 16 % žen a na docentských 29 %. Statistiky přitom ukazují, že v Česku jsme na tom ještě o trochu hůře než univerzita v Eindhovenu. Průměrně máme na českých školách 15 % profesorek a 25 % docentek. Navíc podle [Monitorovací zprávy o postavení žen ve vědě](#) na pozici výzkumnic působilo ke konci roku 2017 pouze 26,8 % žen proti 73,2 % mužů. I přesto na podobnou iniciativu ze strany českých technických vysokých škol zatím stále čekáme.

Za světovým objevem v léčbě rakoviny prsu stojí mladá česká vědkyně

Odpromovat ještě nestihla, přesto už před dokončením studia Eliška Novotná přispěla výzkumem v léčbě rakoviny prsu. Třidvacetiletá vědkyně pracuje v centru BIOCEV, které se může pochlubit úspěchy ve vývoji a klinických testech látky MitoTam, jež dokázala zcela zneškodnit nádorové buňky u jedné z nejagresivnějších forem rakoviny prsu. Pro více informací klikněte [zde](#).

V Americe vyrobili první ženskou resuscitační figurínu

Reklamní agentura JOAN vytvořila vůbec první doplněk určený k převedení standardní (mužské) resuscitační figuríny na ženskou. Produkt WoManikin byl navržen v reakci na nedávno publikovanou studii doktorky Audrey Blewer, jež zjistila, že ženy, které utrpí zástavu srdce na veřejnosti, mají o 27 % menší pravděpodobnost než muži, že se jim dostane první pomoci ve formě kardiopulmonální resuscitace. Důvodem je, že lidé si často nejsou jisti, jak provádět resuscitaci kolem ženských prsou. Agentura doufá, že figurína a s ní související kampaň přispějí k řešení problému, který někteří muži pocítují při provádění resuscitace na ženách. Zjistit, jak se provádí resuscitace (na mužské figuríně), můžete v tomto [videu](#).

SLAVNÁ VÝROČÍ

V červnu slavíme Den rovnosti žen a mužů, a proto Vám v následující rubrice přinášíme medailonky k výročí tří v červnu narozených vědkyň, které lidstvu přispěly významnými objevy i přesto, že jejich cesta za vědeckou prací byla díky společenskému uspořádání přinejmenším trnitá. Čtvrté výročí se týká 56 let od chvíle, kdy první žena, Valentina Těreškovová, letěla do vesmíru.

V červnu by 110. narozeniny oslavila americká lékařka, vůdčí osobnost v oboru anesteziologie a teratologie, doktorka **Virginia Apgar** (7. 6. 1909 – 7. 8. 1974). Známa je především díky zavedení tzv. Apgar skóre, sloužícího k rychlému vyhodnocení zdravotního stavu novorozenců. V medicíně se využívá již od roku 1953.

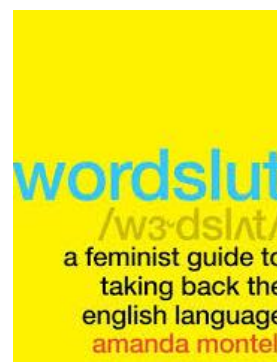
Další červnovou oslavenkyní je americká bioložka a laureátka Nobelovy ceny za fyziologii a lékařství **Barbara McClintock** (16. 6. 1902 – 2. 9. 1992). Její objev dynamického řízení genomu, který ukázal složité mechanismy genetické regulace, byl tak nečekaný a překvapivý, že jej většina jejích současníků v 50. letech 20. století odmítla. Přelomovost jejího objevu byla uznána až o více než 30 let později, když v roce 1983 byla za své objevy oceněna Nobelovou cenou.

Poslední připomínanou vědkyní, která by v červnu oslavila 113. narozeniny, je americká fyzička **Maria Goeppert Mayer** (28. 6. 1906 – 20. 2. 1972). Ta jako teprve druhá žena v roce obdržela Nobelovu cenu za fyziku za svůj výzkum atomového jádra. Při studiu atomového jádra objevila magická čísla a podala jejich vysvětlení pomocí slupkového modelu jádra. První ženou, jež získala Nobelovu cenu za fyziku, byla v roce 1903 Marie Curie-Sklodovská. Mezi oceněním Goeppert Mayer a Curie-Sklodovské uběhlo tedy přesně 60 let.

K PŘEČTENÍ

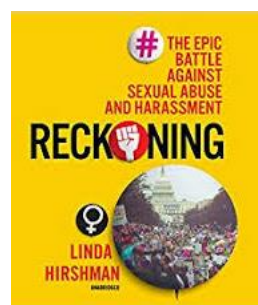
Wordslut: Feministický průvodce pro převzetí anglického jazyka

Drsný, poučný a divoce zábavný pohled na genderovou perspektivu jazyka, napsaný s humorem a hravostí, jenž zpochybňuje slova a fráze a to, jak je používáme. Amanda Montell, reportérka a feministická lingvistka, dekonstruuje jazyk - od urážek, drbů, pokřikování na ulici i gramatických a výslovnostních stereotypů - aby odhalila způsoby, jakými byly po staletí drženy ženy od moci. Montell bez námahy přechází mezi historií a populární kulturou a vrhá hodně potřebné světlo na předsudky, které zastiňují ženy v naší kultuře i našem podvědomí. Ke koupi [zde](#).

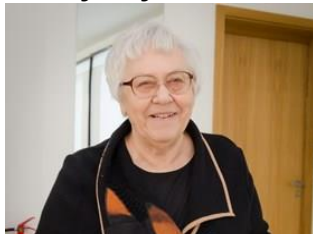
Zúčtování: Epická bitva proti sexuálnímu zneužívání a obtěžování

Linda Hirshmanová, uznávaná historička sociálních hnutí, přináší rozsáhlý příběh boje vedoucího k #MeToo a dál: od prvních příběhů obtěžování na pracovišti až po skandál „Clinton Lewinsky“. Hirshman vypráví strhující příběh o právních případech, které tiše připravily cestu pro odhalení násilníků a obtěžujících na pracovišti, a zdůrazňuje roli afroamerických žen, které za posledních padesát let sehrály některé z nejdůležitějších rolí v boji proti sexuálnímu obtěžování. Knihu můžete zakoupit na následujícím [odkaze](#).

K POSLECHU

Osudy Evy Stehlíkové

CERVEN 2019

Rozhlasové vzpomínky znalkyně antického a středověkého latinského divadla, originální vědecké osobnosti i ženy se smyslem pro humor, realitu a dějinnou perspektivu. Osudy Evy Stehlíkové jsou příběhem života originální vědecké osobnosti i ženy se

smyslem pro humor, realitu a dějinnou perspektivu. Neváhejte, naladte se a naladte si [Český Rozhlas Vltava](#).

Muži nejsou v krizi, jenom se mění jejich role

Nastal soumrak mužů, nebo se jen někteří zbytečně děsí blýskání na časy rovnější společnosti? U příležitosti vydání sborníku Genderman: Mužství a feminismus byli do studia Radia Wave pozváni Kamil Filla, filmový i loňský „genderman“, sociolog a filozof Petr Bittner a antropoložka a členka NKC Nina Fárová. Povídali si nejenom o údajné krizi mužství, ale taky o přístupu

konzervativní české společnosti k otázkám feminismu. Rozhovor si můžete poslechnout [na stránkách Radia Wave](#).

Inovace v intimním světě

„Když se mluví o menstruaci, ženy se cítí trapně, rodiče ani učitelé o tom nemluví,“ říká inovátorka a spoluzakladatelka firmy Snuggs, Linda Šejdová, jež dokazuje, že mnoho příběhů úspěšných podnikatelů spočívá jednoduše v tom, že přišli s něčím novým. Třiačtyřicetiletá Linda Šejdová nebyla spokojená s produkty, které používala, a tak přišla s inovací amerických menstruačních kalhotek Thinx, které dokáží nahradit vložky a tampóny. Kalhotky

Snuggs jsou ale jako první menstruační kalhotky na světě vyrobené z nanomateriálů, kvůli kterým jsou výrazně tenčí a odolnější. Produkt vytvořený Šejdovou má tudíž velký potenciál proměnit dlouho opomíjené odvětví, což navzdory negativním reakcím od mužů a investorů velké úspěchy firmy Snuggs dokazují. Pro více informací z rozhovoru navštivte webové stránky [DVTV](#).

VZESTUPY A PÁDY

Ředitel amerického Národního zdravotnického ústavu Francis Collins: Nepůjdu na další panel, kterého se neúčastní ženy

Ředitel NZÚ má dost výhradně mužských panelů a slíbil, že s tím něco udělá. „Je načase ukončit tradici výlučně mužských panelů ve vědě, někdy označovaných jako manely“, napsal Dr. Francis Collins. Příliš často ženy a členové jiných skupin, které jsou ve vědě málo zastoupeny, nápadně chybí mezi panelisty na vědeckých setkáních a jiných konferencích vysoké úrovně. „Když zvažuji svou účast na konferenci, očekávám účast vědců

ze všech prostředí. Pokud pozornost k inkluzivitě není v programu patrná, odmítnu se zúčastnit," říká Collins, jeden z nejvyšších představitelů veřejného zdravotnictví v USA. Za nás palec nahoru!

Prémie Otto Wichterleho rozděleny

Ve středu 19. 6. 2019 v pražské vile Lanna předala předsedkyně AV ČR Eva Zažímalová prémie Otto Wichterleho celkem třiatvaceti mladým vědeckým talentům. Prestižní ocenění se uděluje od roku 2002 a je spojeno s finanční odměnou 330 tisíc korun rozložených do celkem tří let. Poměr vědců a vědkyň je ovšem dost nelichotivý, v letošním ročníku prémie získalo 18 mužů a 5 žen. Posíláme palec dolů!

AKTUALITY

NKC – gender a věda vydalo další Monitorovací zprávu o postavení žen ve vědě

Každoroční statistický přehled situace a vývoje v oblasti postavení žen a mužů v české vědě včetně mezinárodního srovnání ukazuje, že situace se pozitivním směrem – tedy k vyrovnanějšímu zastoupení žen a mužů – nemění. Naopak, v řadě oblastí lze konstatovat mírně negativní tendence, tedy pokles zastoupení žen a zvyšování převahy mužů. V Evropě patříme mezi nejhorší. Celou zprávu si můžete přečíst kliknutím na následující [odkaz](#)

Publikace členek NKČ – gender a věda

V červnu členky NKČ stály za autorstvím dvou článků. První publikovaly Blanka Nyklová, Nina Fárová a Kateřina Cidlinská v prestižním časopise Mezinárodní vztahy. Jejich práce nazvaná „Mezinárodní vztahy v České republice: Kde ty ženy jsou?“ zkoumá, jaké jsou příčiny nedostatku výzkumnic v oblasti českých mezinárodních vztahů, obzvláště když zastoupení studentek v oboru tomuto nedostatku neodpovídá. Více informací [zde](#).

Za další, v červnu publikovanou práci stojí opět Blanka Nyklová. Článek „Výzvy genderové rovnosti v České republice“ byl zveřejněný v časopise Global Dialogue, jenž se zabývá lidskými právy a společenskou změnou. Přečíst si jej můžete [zde](#).

Víte o něčem zajímavém, o čem bychom podle vás měly v newsletteru informovat? Napište nám na nkc@soc.cas.cz

NEWSLETTER **KVĚTEN ČERVEN** 2019

Měsíčník newsletter vydává Národní kontaktní centrum – gender a věda Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.
ISSN 1801–7339.

Newsletter vychází s podporou grantu Inter-excellence LTI17013 a podporou RVO 68378025_Rozvoj
výzkumné organizace_ SOÚ AV ČR.

Adresa redakce: Jilská 1, Praha 1 110 00

Redakce: NKC – gender a věda

Korektury: Alena Ortenová

K odběru newsletteru se lze přihlásit na webových stránkách www.genderaveda.cz

Sledovat nás můžete také na sociálních sítích:

